

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 255/06-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. apríla 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika, o sťažnosti R. Š. a O. Š., obaja bytom B., zastúpených advokátom Mgr. M. G., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 127/04 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo R. Š. a O. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 127/04 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Krajskému súdu v Bratislave **p r i k a z u j e ,** aby v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 127/04 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. R. Š. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Bratislave p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. O. Š. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Bratislave p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti sťažovateľov n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 23. augusta 2006 v časti prijal na ďalšie konanie sťažnosť R. Š. a O. Š. (ďalej len „sťažovatelia“ alebo „sťažovateľ v prvom a druhom rade“), v ktorej namietali, že postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 127/04 bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“).

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 13. septembra 2006 predsedníčku krajského súdu, aby sa vyjadrila k sťažnosti prijatej na ďalšie konanie.

Podpredseda krajského súdu vo vyjadrení k sťažnosti z 5. októbra 2006 (Spr. 3550/06, doručenom ústavnému súdu 13. októbra 2006) okrem iného uviedol: „... *Je pravdou, že v danej právnej veci bol spis Krajskému súdu v Bratislave predložený na rozhodnutie o odvolaní odporcov (sťažovateľov) ešte dňa 6. mája 2004. V tejto súvislosti je však potrebné zdôrazniť niekoľko dôležitých faktov. Už v čase nápadu veci na tunajší odvolací súd bol senát 3 Co zaťažený značným počtom nevybavených vecí, čo bolo dôsledkom vynútených personálnych zmien v tomto senáte, ktorých počiatok siaha približne*

od polovice roka 2002, od kedy sa zloženie tohto senátu do februára 2004 menilo dvakrát, pričom so zmenami v personálnom obsadení boli spojené aj zmeny s rozdelením spisov v rámci senátu. K ďalšej zmene v zložení senátu došlo s účinnosťou od 1. 2. 2004, keď v dôsledku odchodu členky senátu 3 Co Mgr. I. G. do dôchodku, na jej miesto prišla JUDr. J. C. Následne, cca po dvoch mesiacoch došlo k ďalšej zmene, a to odchodom členky senátu JUDr. A. M. do dôchodku, po odchode ktorej pri nepozastavenom ani nezniženom nápade veci senát 3 Co štvrtroka formálne síce pracoval ako trojčlenný, fakticky však výkon jeho práce zabezpečovali iba dvaja členovia, a to zákonný sudca ako predseda senátu a členka senátu JUDr. J. C.

Mám za to, že z uvedeného prehľadu situácie v senáte tunajšieho odvolacieho súdu 3 Co je zrejmé, že objektívne, napriek snahe plniť si svoje povinnosti svedomito a v pridelených veciach konať plynulo a bez prieťahov, pri zohľadnení faktu sústavného neprimeraného veľkého nápadu vecí, pridelené veci nie je možné vybaviť bez toho, aby bolo možné v plynulosti a bezprieťahovosti plniť si svoje povinnosti (...)“.

Ústavnému súdu bolo 15. novembra 2006 doručené stanovisko právneho zástupcu sťažovateľa, z ktorého okrem iného vyplýva: „(...) Vo vyjadrení krajského súdu sa zároveň uvádza, že v období kalendárnych mesiacov február až apríl 2004 došlo k dvom personálnym zmenám, ako aj k značnej zaťaženosti Krajského súdu. Zároveň Krajský súd potvrdil, že spis v prejednáwanej veci mu bol doručený dňa 06.05.2004 a teda v čase, keď personálne zmeny senátu 3Co boli ukončené. Krajský súd teda svojim vyjadrením len potvrdzuje napádanú skutočnosť a teda, že boli porušené základné práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ktoré porušenie odôvodňuje vyššie uvedenou skutočnosťou a teda zmenou v personálnom obsadení senátu, ako aj značnou zaťaženosťou Krajského súdu. Aj napriek uvedenej skutočnosti, uvedomujúc si náročnosť konaní aj pred Krajskými súdmi, ako aj ich značnú zaťaženosť neprimerane veľkým nápadom vecí aj v rozhodujúcom období, vzhľadom ku skutočnosti toho, že predmetná vec je pred súdmi, vrátane Okresného súdu Bratislava V prejednávaná viac ako 12 rokov, zohľadňujúc aj túto skutočnosť, Krajský súd mal povinnosť konať tak, aby pri organizovaní si svojej práce, základné práva zaručené účastníkom konania neboli porušené ako je aj v uvedenom prípade uvedené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Účastník konania nepozná a ani nemôže

poznať v ktoromkoľvek štádiu konania, ako aj na ktoromkoľvek stupni prejednávanej veci, aké pomery na danom konkrétnom súde sú a fakticky uvedené ani nie je pre účastníkov konania relevantné, nakoľko sú pre nich rozhodujúce práva im prislúchajúce a dané zo zákona či zaručené ústavou. Ak k porušeniu práv účastníkov konania na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov dôjde, účastník má právo domáhať sa ochrany svojho práva v konaní pred príslušným súdom, v tomto prípade pred súdom ústavným. Podanou sťažnosťou účastníci konania uplatňujú svoje právo zaručené im ústavou na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

Posledné konanie pred odvolacím a teda Krajským súdom sa uskutočnilo dňa 06.04.2006 s tým, že navrhovateľovi bola poskytnutá lehota 30 dní na doplnenie ďalších potrebných dôkazov, nakoľko všetky dôkazy svedčili v prospech odporcov. V tejto súvislosti je potrebné podotknúť, že doplnenie dôkazov od navrhovateľa požadoval odvolací súd s tým, že na rozhodnutie v prospech navrhovateľa predložené dôkazy nie sú dostatočné. Na základe aj uvedeného bolo potrebné zhodnotiť postup súdu a teda senátu 3 Co ako neobjektívne a tak vzniesť v lehote podľa zákona námietku zaujatosti. Máme za to, že Krajský súd nepostupoval štandardne, ak naznačil ďalší postup v konaní, ako aj uviedol, že je potrebné doplniť dôkazy navrhovateľom, bez ktorého v prospech navrhovateľa nebude možné rozhodnúť. Máme za to, že pri objektívnom postupe Krajského súdu v prejednávanej veci tento výzvou účastníkov konania podľa § 120 O.s.p. mohol zrejme vo veci samej rozhodnúť na pojednávaní už 06.04.2006 a nie nabádať navrhovateľa na predloženie ďalších relevantných dôkazov, aby bolo možné rozhodnúť prípadne v ich prospech. Zástupca navrhovateľa sa na pojednávaní zo dňa 06.04.2006 vyjadril, že k predmetnej veci nemá žiadne iné ďalšie dôkazy. Okrem uvedeného námietka zaujatosti bola vznesená aj pre iný dôvod tam uvedený. V súvislosti s poplatkovou povinnosťou si dovoľím oznámiť, že na jej zaplatenie moji mandanti vyzvaní neboli, ale navrhovateľ a teda B. p., čo bolo mojim mandantom zrejme zaslané len na vedomie. Preto namietame tvrdenie, že by si moji mandanti svoju poplatkovú povinnosť nesplnili pre vznesenie námietky zaujatosti senátu Krajského súdu Bratislava 3 Co. Na zaujatosti senátu Krajského súdu trváme aj naďalej a moji mandanti odmietajú zúčastniť sa konania pred senátom Krajského súdu, o ktorého zaujatosti majú pochybnosti ak o ich zaujatosti nebolo objektívne rozhodnuté, a to aj napriek tomu, že vo veci samej bolo vytýčené pojednávanie na deň 23.11.2006 (...)“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od konania verejného ústneho pojednávania.

V tejto veci pôvodne prijímal sťažnosť I. senát ústavného súdu, pretože v roku 2006 v súlade s rozvrhom práce na tento rok bol sudca spravodajca Štefan Ogurčák členom I. senátu ústavného súdu. Po zmene rozvrhu práce na rok 2007 a ukončení funkčného obdobia sudcu spravodajcu bola vec pridelená sudcovi spravodajcovi Rudolfovi Tkáčikovi, ktorý je členom III. senátu ústavného súdu a z tohto dôvodu sa táto vec prerokovala a rozhodla vo veci samej v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Ústavný súd zistil z obsahu sťažnosti, z vyjadrení krajského súdu a zo spisu krajského súdu sp. zn. 3 Co 127/04 nasledovný priebeh a stav veci:

Dňa 6. mája 2004 bol krajskému súdu doručený spis Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 15 C 272/94 za účelom rozhodnutia o odvolaní sťažovateľov, ktoré podali proti rozhodnutiu okresného súdu z 22. januára 2004.

Dňa 24. augusta 2005 krajský súd určil termín pojednávania na 6. apríl 2006, ktoré po vypočutí účastníkov a ich právnych zástupcov odročil na neurčito a uložil právnej zástupkyňi navrhovateľa predložiť do spisu ďalšie listinné dôkazy.

Dňa 20. apríla 2006 sťažovateľ v prvom rade podal krajskému súdu námietku zaujatosti proti členom senátu krajského súdu.

Po vyjadreniach členov senátu krajský súd 9. mája 2006 spracoval výzvu na zaplatenie súdneho poplatku a adresoval ju navrhovateľovi (nie sťažovateľovi ako podávateľovi námietky).

Dňa 25. mája 2006 krajský súd opätovne vyzval navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku.

Dňa 27. septembra 2006 krajský súd určil termín pojednávania na 23. november 2006.

Dňa 16. novembra 2006 oznámil právny zástupca sťažovateľov, že súdny poplatok nebol zaplatený, pretože sťažovatelia neboli vyzvaní na jeho zaplatenie. A keďže bola vznesená námietka zaujatosti, o ktorej nebolo rozhodnuté, nezúčastní sa pojednávania.

Pojednávanie 23. novembra 2006 bolo odročené na neurčito z dôvodu predloženia spisu Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na rozhodnutie o vznesenej námietke zaujatosti.

Dňa 21. novembra 2006 krajský súd vyzval sťažovateľa v prvom rade na zaplatenie súdneho poplatku. Súdny poplatok bol zaplatený 11. decembra 2006.

Dňa 29. decembra 2006 bol spis predložený na rozhodnutie najvyššiemu súdu, ktorý uznesením z 10. januára 2007 sp. zn. 3 Nc 32/06 rozhodol tak, že sudkyne senátu krajského súdu nie sú vylúčené z prerokovania a rozhodovania tejto veci.

Dňa 23. februára 2007 krajský súd určil termín pojednávania na 6. september 2007.

III.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov ...“ v konaní krajského súdu vedenom pod sp. zn. 3 Co 127/04.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu

alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

Pri uplatnení týchto kritérií však ústavný súd súčasne berie do úvahy to, že ich aplikácia je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že „súd bol celkovo nečinný a od podania žalobného návrhu, resp. predloženia spisu za účelom rozhodnutia o odvolaní neuskutočnil vo veci úkony smerujúce k rozhodnutiu veci“ (m. m. II. ÚS 4/03, II. ÚS 177/03).

Ako zo sťažnosti, tak aj z vyžiadaného súdneho spisu krajského súdu sp. zn. 3 Co 127/04 vyplynulo, že v ňom ide práve o takýto prípad, keďže krajský súd od doručenia spisu z okresného súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľov 6. mája 2004 až do pojednávania 6. apríla 2006 neurobil žiadny úkon, ktorý by smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov (odporcov) vo veci, bez toho, že by jeho postupu bola bránila zákonná prekážka (v tomto období urobil len jeden jednoduchý úkon, a to určenie termínu pojednávania v auguste 2005).

Krajský súd teda začal vo veci konať prvýkrát takmer po 23 mesiacoch od doručenia veci z okresného súdu.

Činnosť krajského súdu bola v ďalšom období tiež nesústredená, pretože navrhovateľ bol omylom dvakrát (9. a 25. mája 2006) vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku za podanú námietku.

Neefektívna a nesústredená činnosť krajského súdu sa prejavila aj v tom, že i keď pojednávanie 6. apríla 2006 odročil na neurčito a uložil právnej zástupkyni navrhovateľa založiť v lehote 30 dní do spisu ďalšie listinné dôkazy (napr. rozpis platieb, vyúčtovanie nákladov spojených s užívaním bytu a pod.), tieto dosiaľ neboli predložené a krajský súd ich ani neurgoval.

Z uvedeného vyplýva, že v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 3 Co 127/04 sa od 6. mája 2004, keď mu bol predložený spis z okresného súdu, dosiaľ neuskutočnilo žiadne meritórne pojednávanie, pričom na doterajšej dobe konania sa sťažovatelia žiadnym spôsobom nepodieľali. Aj predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení uvádza také dôvody nečinnosti, ktoré nemôžu ísť na ťarchu sťažovateľa (zmeny sudcov, odchody sudcov zo senátu 3 Co do dôchodku, neprimeraný nápad vecí a podobne).

Obranu krajského súdu, že tieto dôvody mali vplyv na priebeh a doterajšiu dĺžku konania ústavný súd neakceptoval.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezavahuje štát zodpovednosti za zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu vecí či námietka personálneho obsadenia tohto úseku a v tejto súvislosti neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných priet'ahov.

Na základe týchto dôvodov preto ústavný súd rozhodol, že v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 3 Co 127/04 došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal krajskému súdu, aby vo veci sp. zn. 3 Co 127/04 ďalej konal bez zbytočných prietahov, aj keď o to sťažovatelia v sťažnosti nežiadali.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovatelia požadovali priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 400 000 Sk, pričom svoju žiadosť odôvodnili doterajšou nečinnosťou krajského súdu, v dôsledku čoho nastali najmä u sťažovateľa v prvom rade vážne zdravotné problémy a následky vyvolané infarktom.

Vzhľadom na doterajšiu dobu nečinnosti, nesústredenú a neefektívnu činnosť krajského súdu v konaní vo veci sp. zn. 3 Co 127/04, berúc do úvahy skutočnosť, že sťažovatelia sa o predĺženie tejto doby zásadne nepričinili, zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu a berúc zreteľ aj na naplnenie princípu spravodlivosti, ústavný súd považoval

priznanie sumy 30 000 Sk každému zo sťažovateľov za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Trovy konania úspešným sťažovateľom ústavný súd nepriznal, lebo o to nepožiadali.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. apríl 2007